

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quare regnum disponit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram, v. 49. Videntes autem hi qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei, Domine, si percutimus in gladio? v. 51. Respondens autem Iesus, ait: finite vsq; huc. v. 67. & 68. Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis, si vobis dixerim, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis.

VERSUS 15.

Et ait illis: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar.

QUESTIO I.

Quomodo desideravit?

§. 1. Cœnam paschalem edere se desiderasse, & magno quidem desiderio proficere, non enim mortem timuit, sed pro hominum salute obire optavit. Non autem ideo quia vltima cœna fuit, sed quia in ea plurimum beneficiorum in Apostolos erat expellendus. Hebraice *חֵלֶב חַמְצָא* *bithauiti thauua*, desideravi desiderium. Apud Epiphanium Hebraei sententiam dupliciter deprauarunt, nam *κράς*, caro addiderunt, & præposita negatione per interrogationem protulerunt. *Μὴ θῆναι τὸ κρέας ἐν τῇ πασχα* *κράς φάγειν μεθ' ὑμῶν*. Num desiderio desideravi, hoc pascha carnem manducare?

§. 2. Pareus hinc necessitatem & voluntatem liberam conciliare nititur de grat. & lib. arbit. lib. 3. cap. 6. [Concludam, inquit, illustissimo sacra Scriptura exemplo: Christus Seruator noster summa voluntate pro nobis passus, mortuus est: Desiderio, inquit, desideravi comedere hoc pascha vobiscum, antequam ego pariar. Necessario tamen & immutabiliter est passus: Nonne oportuit Christum pati, & ingredi in gloriam suam? Ita oportet fieri: oportet filium hominis pati: oportet filium hominis tradi: oportet exaltari filium hominis: oportet impleri in me: oportet eum a mortuis resurgere. Si igitur Christus Seruator voluitariè & necessario est passus & mortuus pro nobis: sequitur voluntarium aliquod necessarium, & necessarium aliquod voluntarium esse posse: Proinde stat nostra veritas: iacet aduersarii Pelagiana assertio.]

Libert. as ne. cessitate hypothetica non tollitur. Respondeo; oportuisse illum pati, non absolutè, sed hypotheticè necessitate, quæ non obstat libertati. vt Bellarminus aliique docent. Facto enim diuino decreto oportuit, illud exequi, sed manente libertate, quam Deus fore ante decretum præuidit.

VERSUS 16.

Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei.

QUESTIO I.

Quomodo implendum in regno Dei?

Regnum Dei. §. 1. Magna tristitia Apostoli afflictabantur ob Magistri discessum, & quod audirent vltimam esse cœnam. Ille vero animos eorum altius erigit, vt potius considerent inchoari cœnam, quam in regno cœlorum sint perfecturi, seu completuri. ita Orig. tract. 35. in Matth. Euth. Theoph. Alii completum pascha interpretantur de passione & immolatione Christi. 1. Corinth. cap. 7. Pascha nostrum immolatus est Christus. Post mortem enim Christi mox epulum in

regno Dei æternum inceptit: iamque multa millena millia cum eo epulantur in regno cœlorum.

§. 2. Theophylactus regnum Dei vocat resurrectionem, quia per eam destructa mors est. Ad regnum Dei pertinere resurrectionem constat, sed pars illa est potius, seu initium.

VERSUS 17.

Et accepto calice gratias egit, & dixit: Accipite, & diuidite inter vos.

QUESTIO I.

Cur ait, Accipite & diuidite?

§. 1. Non pertinet ille calix ad Eucharistiam, sed alius est ab eo, de quo vers. 20. vt Hieron. Beda, Theophylactus. Consuetudinem Hebræorum fuisse, vt ab sumpto agno paschali paterfamilias poculum propinaret, quod circumiret, multi tradunt. Nam vers. 20. Lucas habet *καὶ ἔδωκεν*, postquam conatum est.

§. 2. Obicit Beza: [Sed his obstat, quod Matth. 26. vers. 29. hæc ipsa verba de fructu vitis, ad mystici poculi narrationem applicat. Quid amplius? Apud Syrum interpreterem, maxima meritis auctoritatis, non extant versiculi 17. & 18.]

Cur Syrus omiserit vers. 17. & 18. causam dicere non possum. Transmutare contra fidem omnium codicum non est consultum. Nec obstat quod Matth. 26. vers. 29. ad Eucharistiam cum calicem illa verba accommodet. Figura erat enim vt agnus corporis Domini, & potus post agnum, sanguinis.

VERSUS 28.

Vos autem estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis:

QUESTIO I.

Quomodo permanserunt cum eo in tentationibus?

§. 1. Tentationes sunt tribulationes & persecutiones Iudæorum, cum multi discederent. Ioan. 6. 67. hi perstiterunt, & palam scilicet cui sunt, & cum multi Principes crediderunt in eum, sed non confitebantur. Ioan. 22. 42. Paulus Christum per omnia tentatum affirmat. Hebr. 4. 15.

VERSUS 29.

Et ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus regnum.

QUESTIO I.

Qualeregnum disponit?

§. 1. Magnitudinem regni vtcunq; indicat, cum ait, se disponere illi sicut Pater ipsi disposuit simili se non æquali dignitate: Summus enim Rex Regum Christus, sub summo regnabunt sancti: simili modo disposuit locutus est disertus Poeta:

Princepsq; senatus:

Sed regnantis erat.

Premium hoc per euerantiam esse ostendit. Porro particulam similitudinis quidam referunt ad auctoritatem,

tatem, quod quemadmodum pater divina potentia & iure summo Christo disposuit, ita Christus etiam discipulis disponat. Pro dispono Græce est διατίθεμαι, quod ad dispositiones testamentarias pertinet, ut de lego. Sic Heb. 9.17. & alibi διατίθημι est testamentum.

§. 2. Beza vertere maluit: [Pacifcor, ait, διατίθεμαι, vulgata, Dispono, Alij etiam Lego, ex illa formula Da, Lego, in testamentis usitata. Nomen enim διατίθεμαι peculiariter de testamento dicitur: & hæc Christus ad mortem properantis verba speciem habet testamentariæ cuiusdam dispositionis, quo alludit Apostolus Heb. 9.17. Atque adeo cum iure mortis Christi cesserit nobis celestis hæreditas, merito noui testamenti nomine Evangelicum fædus appellatur.

Sed quum vox Hebræa בְּרִית berith de omnibus inter viuos pactis (de qua vide Matth. 16. 28.) dicatur: & totus iste sermo caperit ex ea controuersia, quæ inter illos duodecim de primatu minime profecto opportune exorta fuerat, apparet de illo celesti regno cuius participes erant pro suo modulo credentes omnes, ac proinde de illo fœdere sine testamento hic non agi, sed de Apostolica in huius regni administratione, id est, in promulgando Evangelio, & constituendo per orbem terrarum Ecclesijs, auctoritate: quam ipse ad Patrem abiens, ipsis committat, eadem quam iam a Patre acceperat conditione, nusquam ipse descendens à voluntate Patris, nec quicquam ut à seipso loquens, quoniam fuit Evangelij minister & prætor, vtoties apud Ioannem inculcat: vno licet Dominus, discipulis suis ministrans, quod etiam ablutione pedum in hac ipsa cæna sancitum voluit. Quod si tale fuit Apostolicum regnum, imò Christiplus in Ecclesiastici ministerij functione, vnde ista Romanæ Antichristianæ totius hierarchiæ tyrannis, & verque ille gladius? Syrus interpres pro διατίθεμαι utitur verbo διατίθημι (iudicium) quo etiam usus est Mar. 14. 11. pro διατίθημι, id est, pacto & conuento spondere. Patet, id est, de hoc ipso regno, id est, regni cælorum promulgandi ministerium. Nec enim sequens versiculus ab hoc verbo, ut putauit Theophylactus, sed à tota huius vers. sententia dependet.]

Imprimis de regno cælorum magi dubium non est, non de prædicatione Evangelij. Nam quærebatur quis futurus esset maior in regno cælorum, qui sederet ad dextram & sinistram, non de labore Euangelizandi, & bibendo calicem, consequenter vero quis primus etiam in hoc mundo, eo modo quo reges gentium dominantur, ad hoc respondet: Non fore tale regimen aut Dominium in hoc mundo, sed aliud regnum illis disponere, illud vero regnum esse, ut edant & bibant, v. j. Constat autem his verbis celestem gloriam describi. Nam in Apostolica administratione non fuit regnum illud, sed cunctes ibant & flebant mittentes semina sua. Nec sederunt iudices, sed ad iudices & prædices tracti sunt, & pro Christo contumeliam passi. Fundamento igitur subruo, calumniam concidere necesse est. Pontifex enim etiam suis aliquando ministrat, pauperum pedes lauat, non dominatur more Regum gentium, aut si ita dominetur, iam à Christi lege recedit, non tamen ideo detrahenda est illi prærogativa potestatis, si abusus prohibetur. Patrum habet imperium in filios & fratres suos forma gregis, & doctor. Gladium habet spiritalem à Christo, quod suis Popis etiam Caluiniani concedunt. Gladium seculari non ex vi potestatis spiritualis, sed ab Imperatoribus pijs, qui Prouincijs. & Imperio Ecclesiam decorant. Non repugnare autem possessiones rerum secularium, & iurisdictiones officio sacerdotum a huius saepe docui. Nec si nobilis, Baro, comes, ministerio Caluinistico in se suscepro familiam suam funestet,

Adam Conzen in Euang. Tom. II.

ideo quoque exui eum possessionibus, & iure subditos regendi excidere patientur.

VERSVS 31.

Ait autem Dominus: Simon, Simon ecce Satanas expetuit vos, ut cribraret sicut triticum.

QUESTIO I.

Quid Satanas expetuit?

§. 1. *Συνέλαβεν οὖν τὸν σίμων, cribrare sicut triticum, hoc est, Cribrare exquisitis modis affligere, tentare, sursum, de. Dei est, & orsum vertere, donec fidem ex cerneret, & exsterneret.*

omne iudicium postulauit a patre meo celestis, sine cuius nutu, nec minima illi tentatiuncula permilla est. Ideo tanquam gladiator ferox, mortis suæ iam certus à Deo ad singulare certamen prouocat Apostolos. Multi vertunt, postulauit. Cyp. vt vexet vos. Ambrosius, cerneret, Tertull. de fuga discerneret, alij cerneret. Beza ventilaret, quod cribrare non ad Satanæ studium, sed Dei consilium magis pertineat. Sed hic ratio habetur turbationis, & concussionis, quæ est in discerniculo seu cribro.

§. 2. Beza in hunc modum commentatur: [De Apostolici, ait, muneris & Ciuilis imperij discrimine loquutus Christus, occasione oblata ex ea contentione quæ inter illos duodecim tam importuno tempore exorta fuerat, non temere sermonem ad Petrum specialiter dirigit. Hac admonitione duplici de causa præceteris egentem, grauius videlicet, quam ceteri collegæ peccaturum, & tamen ceteris aliquando, singulari constantiæ exemplo preitutum. Quorsum autem hoc ad Antichristianum primatum?]

Quod Petro magis necessariam monitionem ait, Petrus mortuum est, non ille, sed filij Z. bedæi primas ambiunt, rant. Quod grauius erat peccatum, non ad hoc pertinebat, ut ideo primatum ambiret, sed penitentiam ageret. Quod ad exemplum constantiæ, alij quoque grauiora passi sunt.

VERSVS 32.

Ego a. Rogavi pro te ut non deficiat fides tua & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

QUESTIO I.

Quid conuersus facturus est Petrus?

§. 1. *Conuersus Græce dicitur ἐπιστρέφω, se conuersus ad alios, nam actum est: confirmare Apostolos, & alios fideles iubetur. Nemo autem dubitat, quin ille qui ex officio confirmare fratres debet, eum habere inter eos prærogatiuam aliquam dignitatis. Theophyl. sic interpretatur: Quia te habeo, ut principem discipulorum, postquam negato me fuisse, confirma ceteros hoc enim te decet, qui post me Ecclesia petra es, & fundamentum. Et Leo Sem. 3. de Ponif. Pro fide Petri propria supplicatur, tanquam aliorum status certior sit, futurum, si mens principu vicia non fuerit.*

Hinc etiam apparet, ne errare quidem in fide posse Petrum, & consequenter nec Pontificem: Oratum est fide errare enim ne fides deficiat, vel falsa scilicet credendo, vel non potuit certe docendo.

§. 2. Petri exemplo omnes in fide & iustitia confirmatos tradit Caluinus l. 3. Instit. c. 24. §. 6. [Iam vero, inquit, neque hoc dubium est, quum orat Christus pro omnibus electis, quin idem illis preceatur, quod Petro

Q

Petro